

Handleplan for læsning

Sevel Skole

1. udgave juni 2011, Marlene Andersen, læsevejleder

Hvad sker der når vi læser? Øjet følger sorte bogstavstegn på det hvide papir fra venstre til højre, igen og igen, Og væsener, natur og tanker, som en anden har tænkt, for nylig eller for tusind år siden, træder frem i vores fantasi. Det er et under, at man har fået sædekorn fra faraoernes grave til at gro. Og det sker hvert eneste øjeblik.

Olof Lagercrantz
I kunsten at læse og skrive

Indhold

Læsningen	2
Indskolingen	6
Mellemtrinet	12
Strategier.....	17

Denne handleplan for læsning er udarbejdet som vejledning for at sikre os at eleverne gennem hele deres skoleforløb får en personlig udvikling, oplevelser og indsigt gennem deres læselyst og læseglæde. Formålet er desuden at skabe en rød tråd i alle fag gennem bh.kl til og med 7. klasse. Med handleplanen sættes fokus på læsningen gennem en præsentation af mål for læsning, forslag til materialer samt evaluering, således at læseundervisningen med en rød tråd i alle fag bliver medvirkende til at eleverne aktivt anvender deres sprog og læsning. Læsning er ikke længere kun en sag for dansklærerne, men noget der involverer lærerne i alle skolens fag, hvorfor det er vigtigt, at den enkelte klasses lærere drøfter muligheden for at implementere læsning og læserelaterede aktiviteter i alle fag i hele skoleforløbet. Med teamsamarbejdet samt

klasselæsekonference på flere klassetrin er der allerede nu sat fokus på at få det optimale ud af undervisningen. Holstebro Kommune har udarbejdet en handleplan for sprog og læsning, hvor der bla. står: *Læseundervisningen skal vedligeholde og videreudvikle de læse- og skrivefærdigheder, som det enkelte barn møder med i skolen. Barnet må videreudvikle gode læsevaner, fleksible og varierede læsestrategier i mødet med forskellige genrer og tekstformer, som grundlag til lyst til læsning i alle skolens fag.* Hele handleplanen findes på Holstebro Kommunes hjemmeside. Den ligger til grund for Sevel Skoles handleplan for læsning.

Handleplan for læsning

Sevel Skole

Læsningen

En god læsefærdighed består helt overordnet af to hovedkomponenter, nemlig afkodning og læseforståelse.

Den samlede læsefærdighed er et produkt af de to komponenter:

Læsning = Afkodning x Forståelse.

Afkodning forstået som den færdighed, der sætter os i stand til at se, at de tegn på papiret repræsenterer bogstaver, at bogstaverne har hver deres navne og lyde, og hvis man sætter lydene sammen opstår der ord – ord vi genkender fra det talte sprog. I begyndelsen går det langsomt, og vi er usikre, fordi vi skal sætte lydene sammen og genkende bogstaverne, men med øvelse automatiseres færdigheden. Når barnet

mestrer afkodningen, har det 'knækket koden'.

Afkodning i sig selv har ingen værdi. Det nytter ikke at kunne læse et ord, hvis vi ikke ved, hvad ordet betyder. Først når vi opnår en forståelse af det, vi afkoder, kan man tale om, at vi læser.

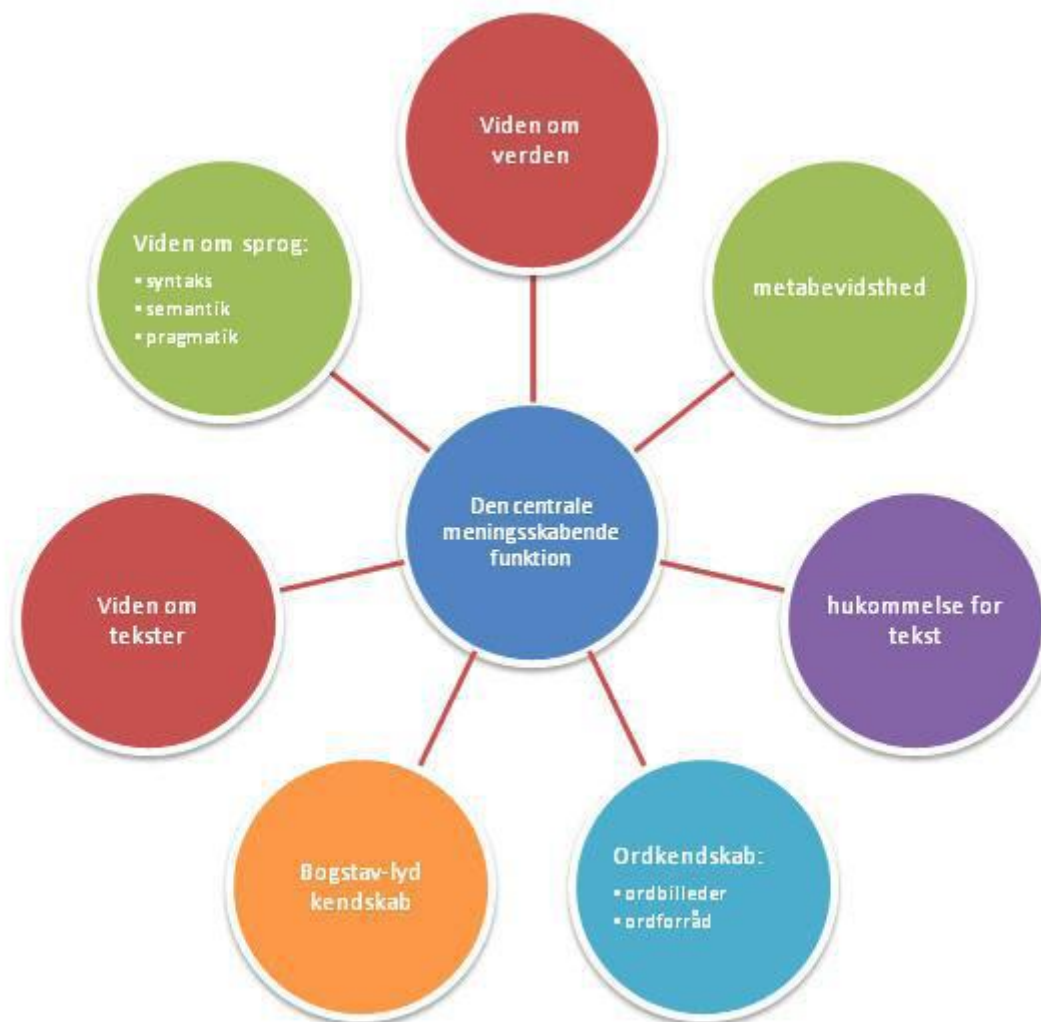
På Sevel Skole vil vi derfor betragte det at være i besiddelse af en god læsefærdighed gennem Den interaktive læsemodel. Læsning er en kompliceret proces. Når man læser, aktiverer man rigtig mange områder i hjernen. Derfor er der også mange ting, man kan gøre for at hjælpe læsningen på vej, og der er mange ting, man skal sikre sig, er på plads hos barnet.

I det efterfølgende vil der være en kort gennemgang af indholdet af modellen.

Handleplan for læsning

Sevel Skole

En interaktiv læsemodel

Ehris interaktive læsemodel er fundamentet for vores forståelse af, hvad læsning er. Som modellen illustrerer, er læsning en kompleks færdighed. Læsningen skal ses som en interaktion mellem en række kundskabsområder, som arbejder sammen under læsningen

Derfor er det også nødvendigt, at alle fag giver en hånd med. Alle fag må bidrage til udviklingen af elevernes læsekompetence.

I centrum for læsemodellen findes den centrale meningskabende funktion, som er basis for delfunktionerne. Læseforståelse er således en forudsætning for at kunne udnytte læsning som redskab for læring.

Læserens **viden om verden** har betydning for hans udbytte af en læst tekst. Lidt abstrakt kan man forestille sig læserens viden som struktureret i skemaer. Enhver tekst kan ses som en invitation til læseren om at aktivere en række skemaer. Ved læsning aktiveres skemaer, som hjælper læseren til at

Handleplan for læsning

Sevel Skole

organisere det læste, og efter læsningen hjælper skemaerne læseren til at huske det læste. Hvis teksten indeholder viden, læseren allerede er i besiddelse af i forvejen, aktiveres mange skemaer – det vil være let for læseren at forstå indholdet af teksten. Hvis alt indholdet i en tekst derimod er helt nyt for læseren, og måske tillige beskrevet i et sprog, læseren ikke er vant til, kan han komme i et situation, hvor næsten ingen skemaer aktiveres. I et sådant tilfælde får læseren et meget lille udbytte af det læste. Til viden om verden hører også evnen til at

kunne drage følgeslutninger (at danne inferenser).

Et eksempel: *Jonas var inviteret til Louises fødselsdag. Han spekulerede på, om han havde råd til en god bog. Han gik ind på sit værelse og rystede sparegrisen, den gav ingen lyd fra sig. Jonas satte sig tungt ned på sin seng.*

Der står ingen steder i denne tekst, at Jonas ikke har råd til at købe en bog, og at det gør ham trist til mode. Det er læserens evne til at gå bag om tekstens eksplicite udsagn, der er afgørende for udbyttet af læsningen.

Læserens **viden om sprog** har også betydning for udbyttet ved læsning af en tekst. Ved syntaks menes tekstens opbygning. Rækkefølgen af leddene i en sætning kan varieres, og det har betydning for indholdet. Det er ikke lige meget, om drengen slår pigen – eller om pigen slår drengen. Det er ligeledes sværere at læse tekster med lange sætninger, end tekster med korte sætninger. Det er sværere at læse tekster med mange indskudte sætninger, end sætninger med få indskudte sætninger. Det er sværere at læse tekster med passivkonstruktioner end tekster uden disse. Alt dette betyder ikke, at man som underviser helt skal undgå sådanne

tekster i sin undervisning, men det betyder at man skal være opmærksom på disse forhold og tage højde for dem i sin undervisning. Ved pragmatik forstås enkeltords egentlige betydning i den sammenhæng, de optræder i. Tekster med mange lange og svære ord er sværere at læse end tekster uden disse ord. En tekst bliver også sværere at læse, hvis ord bruges i en anden sammenhæng – eller med en anden betydning, end det normalt er tilfældet. En søjle vil eksempelvis for de fleste være noget, man sætter i forbindelse med en flot gammel bygning, men for en matematiker er søjlen måske en del af et diagram.

Læserens **viden om tekster** har også betydning for den samlede læseforståelse. Det er vigtigt for læseren at kunne forudsige, inden for hvilken ramme teksten skal forstås. De fleste læsere har en forventning om, at hvis en tekst begynder med Der var engang, så vil resten af teksten holde sig inden for et mønster, der er kendt og forudsigeligt. Genrebevidsthed giver en fornemmelse for,

hvordan en tekst er bygget op, den vækker forventninger til, hvad der skal ske i teksten – og dermed en bedre forforståelse.

Formålet med en tekst danner grundlaget for en fornuftig opdeling i forskellige teksttyper. Fortællende, skønlitterære teksters formål har Astrid Lindgren beskrevet godt således: *"At læse bøger er at komme langt ud i verden*

Handleplan for læsning

Sevel Skole

og dybt ind i sig selv." Informerende, faglitterære tekster har som oftest til formål at informere, instruere, klassificere, overbevise, berette eller forklare processer. Forskellene i teksternes formål betyder også forskelle i teksternes struktur og fortælleforhold. Læserens evne til at kunne

gennemskue teksttypen har stor betydning for, hvilken læsemåde og hvilke læseforståelsesstrategier det vil være hensigtsmæssigt at anvende – og dermed stor betydning for den samlede forståelse af det læste.

Bogstav-lyd kendskabet har direkte med afkodningsfærdigheden at gøre. Hvis læseren skal bruge for megen energi på at afkode, går

det ud over den centrale, meningskabende funktion.

Læserens **ordkendskab** har naturligvis stor betydning for udbyttet af læsningen. Ved ordbilleder forstås den egenskab ved afkodningen, der sætter læseren i stand til at genkende hyppigt anvendte ord alene ved

ordets udseende. Det er også helt selvfølgelig, at en læser med et stort ordforråd får et markant større udbytte af en tekst, end en læser med et lille ordforråd.

Læserens **hukommelse for tekst** deles almindeligvis i en arbejdshukommelse og en langtidshukommelse. Arbejdshukommelsen bruges til at holde den røde tråd i en tekst. En læser, der finder en tekst uinteressant, skal bruge meget mere energi for at få noget ud

af teksten, end en motiveret læser skal. Langtidshukommelsen bruges til at trække paralleller til andre tekster af samme type – eller med samme indholdsområde, som læseren tidligere har stiftet bekendtskab med.

Læserens **metabevidsthed** har meget stor betydning for udbyttet af læsningen. Ved metabevidsthed forstås læserens opmærksomhed på egne tankeprocesser, bevidsthed om hvornår man forstår det, man læser – og hvordan man ændrer strategi, hvis

man ikke forstår det, man læser. En læser med en aktiv læseindstilling får et markant større udbytte af en tekst, end en læser, der bare afkoder derudaf.

Alle disse dele, der har betydning for læserens samlede udbytte af læsningen, er man som underviser nødt til at tage højde for

i undervisningen. Det er derfor absolut nødvendigt at der undervises i læsning i alle boglige fag.

Handleplan for læsning

Sevel Skole

Indskolingen

Læsning i 0. klasse		
Mål for læsning	Forslag til hvordan og materialer	Forslag til evaluering
<p>Generelt: <i>Undervisningen skal sikre et godt fundament for læseudviklingen og sikre, at eleven efter 0. klasse:</i> Viser interesse for læseindlæringen</p> <p>Har kendskab til bogstavernes form, navn og lyd</p> <p>Kan finde forlyd i lydrette ord</p> <p>Klapper og tæller stavelser</p> <p>Rimer med på ord</p> <p>Anvender opdagerskrivning</p> <p>Er opmærksom på sprogets opbygning, form og indhold</p> <p>Kender til læseretningen</p> <p>Kan lytte aktivt</p> <p>Kan deltage i en samtale</p> <p>Viser lyst til at få læst højt og låne bøger med hjem</p> <p>Læseudvikling efter 0.klasse: <i>(LUS trin 3-6 svarer til let-tal 4-8)</i></p>	<p><i>Klasseværelset forsynes med mange bøger og andet materiale, der inspirerer til at skrive og læse.</i> <i>Eleverne kan låne bøger med hjem fra skolens bibliotek.</i></p> <p>Tegne og skrive små sætninger i forfatterhæfte – med linjer og plads til tegninger. Evt. fælles gennemgang på flipover.</p> <p>Arbejde med læsning af fælles tekster i stor/lille bog, på flipover eller tavle. (opmærksomhed på læsetekniske forhold fx læseretning, begreber som bogstaver, ord, sætning, sammenhæng mellem bogstav og lyd, stavelser mm.)</p> <p>Arbejde med bogstavlyde</p> <p>Sproglig stimulering, rim, remser og sange</p> <p>Kopier til bogstavgennemgang (to sider til hvert bogstav: fx A: stort og lille, tegning med A, tomme linjer til at skrive A på, små opgaver til A)</p> <p>Ordbilledmetode: Lapper på ting i klassen</p>	<p>Overlevering mellem SFH/børnehaven og børnehaveklassen</p> <p>Konference mellem pædagoger og børnehaveklasselederen samt læsevejlederen i juni inden skolestart.</p> <p>Obligatorisk sprogscreening Sprogscreening februar DLB tages af klasselærer. I tilfælde af opmærksomhedskrævende elever foretages evaluering med læsevejleder</p> <p>Sprogscreening apr/maj. IL-basis (til og med lydanalyse) tages af testlærer i samarbejde med klasselærer og læsevejleder</p> <p>Klasselæsekonference Efter 1. og 2. sprogscreening Læsevejleder, kommende klasselærer og bhv.klasselærer</p> <p>Løbende evaluering</p> <p>Portfolio</p> <p>Elevplan</p>

Handleplan for læsning

Sevel Skole

	<p>Hop om bord i lyd og ord</p> <p>På vej til den første læsning</p> <p>Bogstavbog (den første læsning)</p> <p>Kiwikassen</p> <p>Overføringsbogstaver</p> <p>Hop på alfabetet i skolegården</p> <p>Skrive bogstaver på mælkelåg</p> <p>Følebogstaver</p> <p>Ab efter (læsefidusen)</p>	
--	--	--

Læsning 1. klasse

Mål for læsning	Forslag til hvordan og materialer	Forslag til evaluering
<p>Generelt: <i>Undervisningen skal skabe et godt fundament for skriftsprogsudviklingen. Den skal styrke og udvikle elevernes sproglige færdigheder, give eleven mulighed for at erfare, at læsning og skrivning kan give oplevelser og viden.</i></p> <p>Undervisningen skal sikre at eleven efter 1. klasse kan: Bogstavernes form, navn og lyd</p> <p>Med forståelse kan læse aldersvarende tekster</p> <p>Skrive små sammenhængende tekster med anvendelse af opdagerskrivning</p> <p>Opdele lydrette ord i fonemer og</p>	<p>Klasseværelset forsynes med mange bøger og andet materiale, der inspirerer til at skrive og læse. Det er vigtigt, at læsning/skrivning går hånd i hånd med præsentation og fremstilling af tekster vha. opdagerskrivning. Eleverne låner bøger med hjem fra skolens bibliotek</p> <p>Der fortsættes med mange af de aktiviteter som eleverne er præsenteret for i 0. klasse</p> <p>Martin og Maria som første læsebog</p> <p>Den første læsning 1 Arbejdsbog Bogstavbog</p>	<p>Obligatorisk evaluering : IL-basis pkt 6-14 færdig nov.</p> <p>OS64 – okt samt igen marts, tages af testlæreren i samarbejde med klasselæreren. Testens resultater sammenlignes.</p> <p>Løbende evaluering: LUS – som løbende evaluering</p> <p>Portfolio</p> <p>Der læses med den enkelte elev Spørge ind til det læste – læseforståelse</p> <p>Elevplan</p> <p>Klassekonference Efter OS64</p>

Handleplan for læsning

Sevel Skole

<p>stavelser</p> <p>Finde, tilføje og fjerne forlyd i lydrette ord</p> <p>Læseudvikling efter 1. klasse: (LUS trin 7-10 svarer til let-tal 7-13 og LIX 3-7)</p> <p>Bogormen– niveaudelt læsekursus, april/maj</p> <p>Brug af skolens bibliotek</p> <p>To-sprogsundervisning</p>	<p>Min første danskbog</p> <p>Frilæsningsbøger Arbejder med de 120 mest almindelige ord (spiller spil og træner)</p> <p>Arbejde med emner/værksteder og lave danskfaglige opgaver dertil Kiwikassen (klemmehjul, ludo med ord, vendespil) I foråret formes bogormen Eleverne er blevet testet inden bogormen sættes i gang</p> <p>Indholdet på bogormen er: Arbejde med andre tilgange til læsning Læse, læse, læse, læse og skrive Læsestrategier Arbejde med læsning og skrivning</p> <p>På baggrund af lærerens løbende evaluering udvælges de børn, hvor det stadig kniber med bogstaverne og den begyndende læsning.</p> <p>Biblioteket hjælper med at finde de bedst egnede materialer til hjemlån. Laver klassebibliotekskasser, begyndende biblioteksorientering</p> <p>Besøg på biblioteket gerne flere gange i ugen.</p> <p>To-sprogede elever tilbydes undervisning ved speciallærere</p>	<p>Klasselærer samt klassens øvrige lærere</p> <p>Se på progressionen i elevernes opdagerskrivning</p> <p>Efterevaluering af bogormen – fokus på det videre arbejde med eleverne, her tænkes både på de, der har behov for ekstra støtte, samt dem der skal yderligere udfordres</p> <p>Læselog i samarbejde med hjemmet</p>
---	--	--

Handleplan for læsning

Sevel Skole

Læsning i 2. klasse		
Mål for læsning	Hvordan	Evaluering
<p>Generelt: <i>Undervisningen skal fortsat give eleven lyst til at læse og skrive. Skriftsproget anvendes aktivt i hverdagen til at få oplevelser, til at få oplysning og information, og til at bruge som kommunikationsmiddel.</i></p> <p><i>Undervisningen skal sikre, at eleven efter 2. klasse:</i> Kan læse alderssvarende tekster Kan skelne lyde, sætte lyde og bogstaver sammen og selv læse ord. Kan læse og skrive en stor del af de almindelige ord. Kan skrive en tekst, der kan forstås af andre. Har begyndende kendskab til ordklasser og bøjningsformer Har fornemmelse for, at der findes forskellige genrer inden for litteratur Kan skrive en tekst, som indeholder forskellige genretræk (fx eventyr) Kan fortælle mundtligt</p> <p>Læseudvikling efter 2. klasse: <i>(LUS trin 11-12 svarer til let-tal 13-17 og Lix 6-9) (let børnelitteratur skal helst kunne læses med ca. 100 ord pr. minut)</i></p>	<p><i>Klasseværelset bør være forsynet med et bredt udvalg af skønlitteratur, faglitteratur og andre materialer, der vækker elevernes interesse og giver dem lyst til at læse og skrive.</i></p> <p><i>Det er vigtigt: at læsning/skrivning går hånd i hånd med præsentation og fremstilling af tekster, at træne læsestrategier, at undervise i tidlig faglig læsning, og at give tid og ro til fordybelse.</i></p> <p><i>En differentieret læseudvikling er en forudsætning for det enkelte barns læse- og skriveudvikling sammen med en løbende opfølgning om næste mål.</i></p> <p>Der fortsættes med mange af de aktiviteter, som eleverne er præsenteret for i 1. klasse</p> <p>Der fokuseres endnu mere på læsningen, og der tilstræbes decideret læsere hver uge</p> <p>Fremlæggelse af bøger – mundtligt og skriftligt</p> <p>Fælles bog på klassen</p> <p>Læseteater</p> <p>Min 2. danskbog</p> <p>Diktat for alle</p> <p>Læse med fejl (de andre gætter)</p> <p>Oplæsning af inspirerende tekster, der udvikler elevernes</p>	<p>Obligatorisk evaluering: OS120 – oktober og marts, tages af testlæreren. Evaluering med dansk læreren. Testens resultater sammenlignes.</p> <p>National test: Læsning marts-april. Prøvetest finder sted i oktober/november</p> <p>Løbende evaluering:</p> <p>Portfolio</p> <p>Individuel læseevaluering, der læses med hver enkelt elev - LUS</p> <p>Bogorm, hvor de skriftligt skal give et resumé af det læste Spørge ind til de læste – læseforståelse</p> <p>Kopiark til frilæsningsbøgerne</p> <p>Elevplan</p>

Handleplan for læsning

Sevel Skole

	<p>sproglige kompetencer og viden om verden.</p> <p>Dialogisk oplæsning,</p> <p>Eleverne lærer at stille spørgsmål til tekster, faktiske som fiktive.</p>	
Faste tiltag	Hvordan	Forslag til evaluering
Læsehjælp	Elever med læsevanskeligheder tilbydes specialundervisning	Læselog i samarbejde med hjemmet Læseevaluering af Ina Borstrøm
Brug af skolens bibliotek	Biblioteket hjælper med at finde de bedst egnede materialer til hjemlån. Laver klassebibliotekskasser, begyndende biblioteksorientering og læser jævnlige op for eleverne	
Læsning i 3. klasse		
Mål for læsning	Hvordan	Evaluering
<p>Generelt:</p> <p><i>Undervisningen skal fortsat bevare og udvikle lysten til at læse og skrive.</i></p> <p><i>Eleven får oplevelser og tilegner sig viden gennem læsning af forskellige genrer, stifter bekendtskab med børnelitteraturen, anvender læsning og skrivning i alle fag, erfarer at kropssprog og stemmeføring er vigtig i kommunikation, henter inspiration til egne skriftlige og mundtlige formuleringer fra det, der læses, høres og ses.</i></p> <p>Undervisningen skal sikre, at eleven efter 3. klasse: Med forståelse kan læse alderssvarende tekster</p> <p>Kan indgå i en tolkende samtale om tekster</p> <p>Har kendskab til forskellige</p>	<p>Klasseværelset bør være forsynet med et bredt udvalg af skønlitteratur, faglitteratur og andre materialer der vækker elevernes interesse og giver dem lyst til at læse og skrive.</p> <p>Det er vigtigt: at læsning/skrivning går hånd i hånd med præsentation og fremstilling af tekster, at træne læsestrategier, at undervise i tidlig faglig læsning, samt give tid og ro til fordybelse . En differentieret læseudvikling er en forudsætning for det enkelte barns læse- og skriveudvikling sammen med en løbende opfølgning om næste mål.</p> <p>Udvikling af gode læserutiner. Aftaler med hjemmet om at der skal læses 20 minutter hver dag – svarende til ca. 10 sider Evt brug af læselog</p> <p>Arbejde med anvendelse af enkle læse- og skriveskabeloner</p>	<p>Obligatorisk evaluering: DVO-screening, tages af klasselæreren, aug./sep.</p> <p>SL60 – feb/marts, tages testlærer</p> <p>Klasselæsekonference Efter SL60 Læsevejleder, klasselærer og team</p> <p>Løbende evaluering:</p> <p>Portfolio</p> <p>Elevplan</p> <p>LUS</p>

Handleplan for læsning

Sevel Skole

<p>genrer og kan anvende genretræk i egne tekster</p> <p>Har en øget viden om sprogets opbygning (kan sætte punktum, kender og kan anvende bøjningsformer)</p> <p>Har begyndende kendskab til forskellige læsestrategier</p> <p>Anvender læsning og skrivning i alle fag og på tværs af fagene</p> <p>Læseudvikling efter 3. klasse: (LUS trin 13-15 svarer til lettal 17-21 og Lix 13-15)</p>	<p>Arbejde med ordforråd, for herigennem at sætte fokus på forskellige sproglige fænomener fx synonyme, antonymer.</p> <p>Arbejdet er vigtigt for at øge elevernes aktive ordforråd, som fundament for elevernes læseforståelse</p> <p>Tid til læsning 3 – bog 1, 2 og 3 Opgavebog (indeholder mange fagtekster)</p> <p>Min 3. danskbog</p> <p>Diktat for alle</p> <p>Frk. Ignora – bog 1-15</p> <p>Djævledukken Slip aldrig Samiras hånd Tid til læseforståelse A Digt en stjerne Nordlys – den grimme ælling (storyline)</p>	
Faste tiltag	Hvordan	Forslag til evaluering
Læsekursus	3 sammenhængende uger om året, hvor der læses så meget som muligt	
Faglig læsning	<p>Eleverne læser fagbøger – findes samlet på biblioteket. Besvarelsesark udprintes</p> <p>Lav egen fagbog – evt i samarbejde med andre fag.</p>	
<p>Fra indskoling til mellemtrin</p> <p>Brug af skolens bibliotek</p> <p>Forældreinformation</p>	<p>Biblioteket hjælper med at finde de bedst egnede materialer til hjemlån. Laver klassebibliotekskasser og biblioteksundervisning.</p> <p><i>Pjece udleveres</i></p>	<p>Klasselæreren og den kommende klasselærer i 4. klasse gennemgår eleverne enkeltvis både fagligt og socialt.</p> <p>Med hjælp fra læsevejlederen udarbejdes strategier til elevernes fortsatte læseudvikling.</p>

Handleplan for læsning

Sevel Skole

Mellemtrinet

Læsning i 4. klasse		
Mål for læsning	Forslag til hvordan og materialer	Forslag til evaluering
<p>Generelt: <i>På mellemtrinet forudsættes det, at afkodningen for langt de fleste elever er mere eller mindre sikker, da eleverne her først og fremmest skal udvikle en aktiv læseindstilling og en god læseforståelse.</i></p> <p>Undervisningen skal sikre, at eleven efter 4. klasse: Kan læse alderssvarende tekster</p> <p>Har genrekendskab</p> <p>Har kendskab til forskellige læsestrategier</p> <p>Kan læse en tekst flydende og med betoning på eget niveau</p> <p>Kan genfortælle en tekst</p> <p>Har udvidet kendskab til ordklasser, bøjningsformer, kan anvende afsnit, punktum og spørgsmålstegn. Kendskab til brug af ordbog</p> <p>Kan skrive kronologisk ud fra indsamlet stof</p> <p>Læseudvikling efter 4. klasse: (Lix 16-17)</p>	<p>Romanlæsning</p> <p>Forfatterskab</p> <p>Eventyrlige fortællinger – indføring i eventyrets genretræk</p> <p>For at holde styr på, hvad den enkelte elev læser i løbet af året, hvor meget eleven læser, og hvornår eleven læser, laves et læsebarometer til hver enkelt elev</p>	<p>Obligatorisk evaluering: SL40 – marts, tages af testlæreren i samarbejde med klasselæreren</p> <p>National test: Læsning - marts/april, Prøve på test foretages i oktober/november</p> <p>IL-prøven foretages af testlærer eller læsevejlederen og anvendes af læsevejlederen på elever, hvor en nærmere udredning af status er nødvendig</p> <p>Løbende evaluering LUS</p> <p>Portfolio</p> <p>Elevplan</p> <p>På læsebarometeret noteres det, hvornår på dagen eleven ønsker at læse, hvor mange minutter der skal læses, og et mål for, hvor mange sider eleven ønsker at læse om ugen og på et helt år. Et godt udgangspunkt vil være mindst 1500 sider i løbet af året. En gang om ugen udfylder eleverne deres læsebarometer (fx i bibliotekstimen)</p>
Læsehastighed ved skønlitterære tekster 120-150 ord i min.		Der foretages hastighedstest sep, dec, marts, juni Eleverne indsætter test i portfolio

Handleplan for læsning

Sevel Skole

Faste tiltag	Hvordan	Forslag til evaluering
Forældreinformation	Oplæg på forældremøde ved læsevejlederen eller dansklæreren omkring den fortsatte læsning Udlevering af pjecer	
Brug af skolens bibliotek	Biblioteket hjælper med at finde de bedst egnede materialer til hjemlån. Præsentation af nye bøger	
Læsning i 5.klasse		
Mål for læsning	Hvordan	Evaluering
<p>Generelt: Læsningen konsolideres ved at eleverne læser meget og læser varierende tekster.</p> <p>At skabe læsere med en aktiv læseindstilling.</p> <p>At bevare læselysten.</p> <p>Undervisningen skal sikre, at eleven med forståelse kan læse alderssvarende tekster</p> <p>Har genrekendskab</p> <p>Kan anvende forskellige læsestrategier</p> <p>Har begyndende kendskab til fortolkning af tekster</p> <p>Har udvidet kendskab til sprogets opbygning (bøjningsformer, sætningsled og kommativering)</p> <p>Kan udtrykke sig sammenhængende, både mundtligt og skriftligt</p> <p>Kan læse skærmtekster og søge i databaser</p>	<p>Romanlæsning</p> <p>Forfatterskab</p> <p>Faglig læsning</p> <p>Læs Med – der skal arbejdes med forskellige læseteknikker på 5. årgang ud fra materialet</p> <p>Krav om at der stadig læses 20 minutter hjemme om dagen</p> <p>Idéer: Fagligt læsekursus – Dræberdyr og Fortidens mysterier</p> <p>Gid du brækker benene – en antologi med helt nye fortællinger</p> <p>Kun et gabende sort hul – indføring i gysergenren</p> <p>Den der fanger fuglen – at læse og skrive lyrik</p> <p>Krageungen – skønlitterær bog</p> <p>Safran – en skønlitterær spændingsbog</p>	<p>Obligatorisk evaluering: Læs 5, tages af klasselæreren i november Der efterevalueres med læsevejlederen</p> <p>IL-prøven, anvendes af læsevejlederen på elever, hvor en nærmere udredning af status er nødvendig</p> <p>Løbende evaluering: Portfolio Elevplan Læsehastighedsprøve, i begyndelsen, midtvejs og i slutningen af skoleåret</p>

Handleplan for læsning

Sevel Skole

Læseudvikling efter 5. klasse: (Lix 17-18a) Ved afslutningen af 5. klasse skal der læses 150-170 ord i minuttet		
Faste tiltag	Hvordan	Forslag til evaluering
Kursus i læsestrategier	2 lektioner af 3 ugers varighed. Der arbejdes med forskellige læsestrategier. Målet er at eleverne: Arbejder med læseformål Får redskaber til at håndtere forskelligartede fagtekster Arbejder med før, under og efter læsning VØL	
Brug af skolens bibliotek	Biblioteksundervisning	
Læsning i 6. klasse		
Mål for læsning	Hvordan	Evaluering
Generelt: <i>Formål: at konsolidere læsningen ved at eleverne læser meget og læser varierende tekster</i> <i>At skabe læsere med en aktiv læseindstilling</i> <i>At bevare læselysten</i> Undervisningen skal sikre, at eleven efter 6. klasse: Med forståelse kan læse alderssvarende tekster Kan anvende forskellige læsestrategier Begynder at kunne analysere tekster Begynder at arbejde fortolkende med tekster, både mundtligt og skriftligt Har genrekendskab i egne tekster	Gyselige fortællinger Læs med Romanlæsning Norsk/Svensk Avislæsning Ideer: En dødssyg ven – skønlitterær bog om døden og mobning Tokes maske – skønlitterær bog om bl.a. mobning Kriminelle fortællinger – genrebog Læs med – materiale om læseteknik En frygtelig ugering , Skammerens datter	Obligatorisk evaluering: TL1, september, tages af klasselæreren. Klasselæsekonference - evaluering sammen med læsevejlederen og klassens øvrige lærere Staveprøve, tages af klasselæreren i efteråret National test: læsning 6. kl. IL-prøven, anvendes af læsevejlederen på elever, hvor en nærmere udredning af status er nødvendig Løbende evaluering: LUS Portfolio Elevplan

Handleplan for læsning

Sevel Skole

<p>Har en begyndende forståelse for at en tekst kan fortolkes gennem oplæsning</p> <p>Løbende udvikler kendskab til og anvendelse af sprogets opbygning</p> <p>Skriver på computer med hensigtsmæssig skriveteknik</p> <p>Læseudvikling efter 6. klasse: LIX 30-35 LUS 18a-18c</p>	<p>Intet – skønlitterære bøger</p> <p>Caroline - tegneserie</p>	<p>Læsehastighedsprøve, i begyndelsen, midtvejs og i slutningen af skoleåret</p> <p>Ved afslutningen af skoleåret bør læsehastigheden være 175 ord i minuttet eller derover.</p>
Læsning i 7.klasse		
Mål for læsning	Forslag til hvordan og materialer	Forslag til evaluering
<p>Generelt: <i>Eleverne skal videreudvikle en aktiv læseindstilling. For at have en aktiv læseindstilling og en god læseforståelse kræves det, at læseren har en god sprogforståelse, dvs. et godt ordforråd, en god syntaktisk forståelse og et godt kendskab til tekstbånd. Læserens viden om verden, viden om tekster og læserens aktive brug af sin viden har også stor betydning for læseforståelsen. Dertil kommer evnen til at kunne danne inferenser, dvs. at kunne læse mellem linjerne og evnen til at stoppe op i sin læsning i mødet med noget svært forståeligt.</i></p> <p><i>Undervisningen skal sikre, at eleven efter 7. Klasse: Med forståelse kan læse alderssvarende tekster</i></p> <p>Begynder selvstændigt at kunne anvende forskellige strategier</p>	<p>Læs På bruges som materiale til læsestrategier. Materialet giver gode redskaber til f.eks. at skimme en tekst – god forberedelse til den afsluttende læseprøve. Ligeledes styrker materialet elevernes læsehastighed, læseforståelse og læseteknikker</p> <p>Der skal arbejdes med læseteknikker, såsom skimning, orienteringslæsning og nærlæsning.</p> <p>Derudover med forskellige læsehastighedsstrategier ud fra Læs På.</p> <p>I 7. klasse er fokus på læseforståelsen med forskellige forståelsesmodeller. Igen arbejdes der med læsehastighedsstrategier ud fra Læs På.</p>	<p>Obligatorisk evaluering: TL2, tages af klasselæreren september/oktober</p> <p>Staveprøver og IL-prøve, anvendes af læsevejlederen på elever, hvor en nærmere udredning af status er nødvendig</p> <p>Løbende evaluering - LUS</p> <p>Portfolio</p> <p>Elevplan</p> <p>Læsehastighedsprøve, i begyndelsen, midtvejs og i slutningen af skoleåret</p> <p>Ved skoleårets afslutningen bør elevens læsehastighed i en skønlitterær tekst være 200 ord i minuttet eller højere.</p> <p>Læseprøver, 9.kl fra Gullhøj (niveaumæssigt til 7. kl)</p> <p>Møde mellem Realskolen og Sevel Skole ang. overlevering af</p>

Handleplan for læsning

Sevel Skole

<p>Begynder selvstændigt at kunne opstille læseformål</p> <p>Begynder selvstændigt at kunne analysere en tekst</p> <p>Begynder selvstændigt at kunne fortolke en tekst</p> <p>Har større genrekendskab og dette viser sig i egne tekster</p> <p>Har en forståelse af at en tekst kan fortolkes gennem oplæsning</p> <p>Større kendskab til anvendelsen af sprogets opbygning</p> <p>Har begyndende kendskab til perspektivering</p> <p>Skriver på computer med hensigtsmæssig skriveteknik</p> <p>Læseudvikling efter 7. klasse: Lus 18b-19</p>	<p>Ideer:</p> <p>Sort sommer af Sara Skaarup – en ungdomsbog</p> <p>Sandhed og konsekvens af Annika Thor – bog om mobning og pige problemer</p> <p>Coraline – en tegneserie</p> <p>Æblet af Jesper N Christensen – billedbog</p> <p>Nøgen af Louis Jensen</p> <p>To ting man aldrig kan vide af Dorthe De Neergaard – novellesamling</p>	<p>elever til 8. klasse. Mødet foregår i maj. Husk forældretilladelse m.h.t. udveksling af elevoplysninger</p>
Faste tiltag	Hvordan	Evaluering
<p>Læsekursus</p>	<p>På baggrund af resultatet i TL-prøven laves der i samarbejde med skolens læsevejleder et kursus i læsning</p>	

Handleplan for læsning

Sevel Skole

Strategier

Læseforståelsesstrategier og andre litteraturpædagogiske værktøjer

En læseforståelsesstrategi er en bevidst, målstyret handling, der kan udføres før, under og efter læsningen af en tekst med henblik på forskellige elementer af læseforståelsen. Merete Brudholm deler disse strategier i 4 hovedkategorier:

- Hukommelsesstrategier, der kan bruges til at repetere dele af teksten for bedre at kunne huske den

- Organisationsstrategier, der kan bruges til at skabe overblik over indholdet af en tekst
- Elaboreringsstrategier, der kan bruges til at bearbejde den nye viden, så den bliver en del af læserens baggrundsviden
- Overvågningsstrategier, der kan bruges til at evaluere læserens egen forståelse af det læste

I det efterfølgende er vist en række forslag til anvendelsen af sådanne strategier – både før, under og efter læsningen

Hvad Før læsning af en tekst

Genrekendskab/ teksttypekendskab	Hvis genren er kendt af eleverne, så lad dem genopfriske genrekendetegnene, før læsningen begynder. Kendte og forventelige strukturer hjælper på læseforståelsen.
Forfatterkendskab	Måske har én eller flere af eleverne læst andet af samme forfatter – lad dem fortælle.
Emnekendskab	Fælles samtale om det emne, som teksten behandler.
Periodekendskab	Fælles samtale om den tid, teksten er skrevet i – eller om den tid, handlingen finder sted på.
Titlens betydning	Lad eleverne komme med forudsigelser ud fra tekstens titel, måske kapiteloverskrifter. Gennemføres evt. som hurtigskrivning.
Svære ord	Hvis teksten indeholder svære ord eller begreber, så gennemgå dem med klassen, før

Handleplan for læsning

Sevel Skole

	eleverne skal læse teksten.
Ordkendskabskort	Svære, centrale ord og begreber behandles grundigt på denne måde.
Stil deres nysgerrighed	Hvis det er meningen, at eleverne skal løse opgaver efter at have læst teksten, så lad dem se opgaverne, før de går i gang med at læse teksten. Det er altid en fordel at kende læseformålet.
VØL modellen	Modellen er velegnet til at tydeliggøre, hvad eleverne lærer af at læse teksten.
Tip en tekst	Læreren laver på forhånd en tipskupen med sande og falske udsagn fra teksten, der skal læses. Eleverne gætter og retter til under læsning – eller samlet gennemgang efter endt læsning.
Lærers oplæsning	Indimellem kan det give en god, fælles forforståelse og sikre en god begyndelse for alle, hvis læreren læser den første bid af teksten højt.

Hvad

Under læsning af en tekst

FARAO læsning	Eleverne læser i grupper. Hvert medlem i gruppen har en opgave. Bruges normalt til faglig læsning, men den kan sagtens bruges til skønlitteratur også. Se eksempel her på hjemmesiden under notatteknikker.
Rollelæsning	Metoden sikrer, at alle forstår hvert afsnit, før der læses videre. Mest relevant ved tekster, der er sprogligt svære for eleverne. Der er 4 roller - en oplæser, en referent, en overskriftmester og en sammenhængsmester. Oplæseren læser første afsnit. Referenten giver et referat af det vigtigste indhold. Overskriftmesteren finder en dækkende overskrift, som alle skriver ned, sammenhængsmesteren forklarer sammenhængen med det forudgående eller prøver at forudsige, hvad der følger. Rollerne skifter mellem eleverne og næste afsnit læses.
Meddigtning	Denne metode kan bruges på rigtig mange måder! Læseren tvinges til at forholde sig aktivt til det læste. Eleven må ikke lave om på noget af det læste, men må gerne finde på noget nyt.

Handleplan for læsning

Sevel Skole

Moddigtning	Eleven må gerne lave om på noget af det læste. Hvad nu hvis...
Skyg en person	Eleven noterer, hver gang der kommer oplysninger om en bestemt person i teksten.
Citatmosaik	Bruges til at lave en personbeskrivelse på en lidt anderledes måde. Personen tegnes på et stykke papir, og rundt om personen placeres talebobler med citater af personen. Citaterne skal sige noget om, hvordan personen er.
Logskrivning	Elevens egne tanker om det læste noteres ned undervejs.
Lav overskrifter til kapitlerne	God øvelse til at vise læseforståelse, hvis ikke kapitlerne har navne i forvejen. Kan også bruges til faglige tekster, hvor hvert afsnit eksempelvis gives en overskrift.
Synsvinkelskift	I tekster med en jeg-fortæller er denne metode måske mest oplagt. Rigtig god til at vise forskelle på personers væremåder - og så selvfølgelig til at sætte fokus på det litteraturpædagogiske begreb synsvinkel!
Børn/voksne	Lad eleverne lave teksten om. Hvis hovedpersonerne er børn, så lav dem om til voksne, men behold samme motiv og tema. Rigtig god øvelse til at sætte fokus på netop det, der ikke ændrer sig - motiv og tema!
Stikord	Find stikord i teksten, der efterfølgende kan bruges til at huske indholdet.
Biodigt	Anderledes måde at lave en personbeskrivelse på. Linje 1: Fornavn, linje 2: Tre tillægsord om personen, linje 3: Slægtsforhold 3 eksempler, linje 4: elsker/holder af/kan lide, linje 5: Føler... tre eksempler, linje 6: Trænger til... tre eksempler, linje 7: Frygter... tre eksempler, linje 8: Giver... tre eksempler, linje 9: Ønsker... tre eksempler, linje 10: Efternavn
Hvem er du? kort	Bruges til personbeskrivelser. Fokus på indre personkarakteristik.
Dobbeltnotat	En kolonne, hvor eleverne skriver ned, hvad der sker på linjerne, en kolonne, hvor eleverne skriver ned, hvad der sker mellem linjerne - og en kolonne, hvor de skriver ned, hvad de synes om det. Tvinger læseren til at nærlæse. Skal kun laves over korte tekststykker.

Handleplan for læsning

Sevel Skole

Årsag-følge kort	Bruges til at gennemskue led i forklarende, faglitterære tekster.
Kompositionsdiagram	Bruges til at strukturere indholdet i beskrivende, faglitterære tekster, for eksempel taksonomier.
Mindmap	Bruges til at strukturere indholdet i beskrivende, faglitterære tekster, for eksempel taksonomier.
Spændingskurve	Fokus på komposition.
Sæt manglende oplysninger ind i teksten	Øger opmærksomheden på alt det, der står mellem linjerne. Kan også bruges i matematik!
Tidslinje	Bruges til at strukturere begivenheder i berettende tekster.
Kolonnenotat	Bruges til at strukturere begivenheder i berettende tekster.

Hvad

Efter læsning af en tekst

Resumé	Kort gengivelse af en tekst med egne ord i selvvalgt rækkefølge.
Referat	Lidt længere gengivelse af en tekst, med tekstens egne ord og i tekstens rækkefølge.
Opsummering	Meget kort sammenfatning af det væsentligste indhold i en tekst.
Berettermodel	God til at gennemskue opbygningen/kompositionen i en film eller en fortællende tekst, som for eksempel noveller. Anslag, præsentation, uddybning, point of no return, konfliktoptræning, klimaks/konfliktløsning, udtoning.
Fortælleansigter	Analyseværktøj i de mindre klasser, fokus på tid og sted (det ene øje), hovedpersoner (det andet øje), problem (næsen), hændelser (munden).

Handleplan for læsning

Sevel Skole

Fortællingskort	Analyseværktøj for lidt større elever. Personer, tid, sted, problemet, målet, handlingen, udbyttet.
Eventyrbro	Kompositionsværktøj i de små klasser - velegnet til eventyr.
Aktantmodel	Strukturalistisk tilgang til for eksempel et eventyr. Giver - objekt - modtager, hjælper - subjekt - modstander.
Kontraktmodel	Komposition i fortællinger, som for eksempel eventyr: Kontrakt, kontraktbrud, nderummet, bodsvandring med skadesgenoprettelse, prøvebeståelse, selvovervindelse, genetablering af kontrakt.
Procesnotat	Til tekststykker i matematik
Venn diagram	Bruges til sammenligninger i for eksempel diskuterende, faglitterære tekster.
Tekstproblemløsning	Bruges til at gennemskue strukturer i diskuterende, faglitterære tekster, men kan også bruges i berettende tekster, som et problematiserende værktøj.
5 spørgsmål	Læse teksten, find 5 spørgsmål, som du synes, det er vigtigt at få svar på, sådan at du synes, at du har forstået teksten fuldt ud, formuler de 5 ting som spørgsmål, diskuter de forskellige foreslåede spørgsmål med en eller flere kammerater - svar på spørgsmålene.
Spørgsmål til teksten	<p>Led og find: Svaret finder vi et bestemt sted i teksten (på linjerne)</p> <p>Led og tænk: Svaret finder vi flere steder i teksten (mellem linjerne)</p> <p>Tænk: Svaret findes ikke direkte i teksten, der findes ikke et bestemt svar. Vi må reflektere, bruge vores viden om verden og om andre temaer (ud over linjerne).</p>
Det litterære klatretræ	<p>De yderste blade: (de mest enkle elementer): Tid, sted, personer, miljø (på linjerne)</p> <p>Træets grene: Motiv, personskildringer, miljøbeskrivelser, indre monologer (på og mellem linjerne)</p> <p>Træets stamme: Tema, genrekendskab, synsvinkel, komposition (bag om linjerne - tolkende)</p>

Handleplan for læsning

Sevel Skole

	læsning)
	Træets rodnet: Tema, budskab, litterære principper og traditioner - tolkende, reflekterende, perspektiverende.
Find et vigtigt sted...	Tvinger læseren til at indtage en aktiv læseindstilling.
Dramatisering	Velegnet til at gå i dybden med ethvert tekststykke.
Tableau	Velegnet til at gå i dybden med ethvert tekststykke
Lav tegneserie	Værktøj til at gennemskue kompositionen i en tekst.
Omskriv til en anden genre	Velegnet til sproglig og stilistisk opmærksomhed - og genrekendskab!
Den varme stol	Godt værktøj til at komme helt til bunds i en personkarakteristik. En elev "er" en person fra teksten, resten stiller spørgsmål.
Paneldiskussion	Som ovenfor, men med mulighed for at få flere elever involveret - kan for eksempel også bruges til at lade eleverne være personer fra flere forskellige tekster - eller måske fra flere forskellige perioder.